

ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ: МІЖ СОЦІАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ПОДОЛАННЯМ СТРУКТУРНОЇ БІДНОСТІ

Яценко Ганна Анатоліївна

здобувачка освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України

У контексті військового конфлікту гуманітарна політика виступає ланкою між забезпеченням соціальної безпеки населення в критичній ситуації (харчування, житло, охорона здоров'я, захист) та подоланням структурної бідності, що лежить поза межами структурних ланок подолання поточних кризових явищ. «Подолати бідність у всіх її формах і всюди» (ЦСР 1) закликає держави до цілеспрямованих дій, навіть у надзвичайних умовах, забезпечуючи базовий соціальний захист [1].

Європейський Союз у своїй політиці солідарності зіткнувся з війною в Україні, що підкреслює, що гуманітарна відповідь має бути інтегрована з довгостроковими стратегіями розвитку й структурної стабілізації [2]. На наш погляд, важливим є вирішення двох ключових протиріч, які затримують ефективне поєднання гуманітарної політики з подоланням бідності:

1. між короткостроковою допомогою та довгостроковими інвестиціями;
2. між універсальним доступом і таргетованою (цільовою) підтримкою уразливих груп.

Перше протиріччя – це дуальна природа взаємозв'язку короткострокової гуманітарної допомоги, як інструмента вирішення кричущих проблем, та довгострокових інвестицій в розвиток людського капіталу і територій. Короткострокова допомога – це механізм негайного реагування на гуманітарні

кризові потреби: їжа, притулок, медична допомога, захист. Вона надзвичайно необхідна, щоб запобігти смертності, голодові, колапсу базових систем забезпечення тощо. ООН у «Global Humanitarian Overview» оцінює мільйони людей у різних регіонах світу як таких, що потребують термінової підтримки [3]. Проте саме така допомога часто не змінює структуру бідності – вона не створює умов для сталого соціального розвитку, не формує інституції й не реформує систем забезпечення.

В цьому і полягає дилема: чи може гуманітарна політика поєднуватися з програмами розвитку (освіта, зайнятість, інфраструктура) – тобто бути «містком» між кризовою допомогою й відновленням? Без інтеграції розвитку гуманітарні зусилля можуть залишатися лише «латками» на симптоми, а не усувати причин системної бідності.

Гуманітарна політика у війні часто прагне бути універсальною, а саме охопити всіх постраждалих, незалежно від статусу, території чи статусу доходу. Це важливо для підтримки соціальної згуртованості й справедливості. Однак ресурсні обмеження (фінанси, логістика, людські ресурси) змушують проводити таргетування – надавати пріоритет тим, хто перебуває в найгіршому становищі: внутрішньо переміщені особи, люди з окупованих територій, особи з інвалідністю, родини з низьким доходом, багатодітні родини, люди, які пережили фізичне та психологічне насилля. Це створює напругу: універсальність може розмити ресурси, а таргетованість (цільова допомога) – викликати відчуття несправедливості/виключення серед інших груп.

Ефективна гуманітарна політика має знайти баланс: базовий універсальний рівень захисту для всіх PLUS диференційовані програми допомоги для вразливих категорій – що сприяє не лише соціальній безпеці, а й зменшенню нерівностей як аспекту структурної бідності [4]. Гуманітарна політика в умовах війни – це не просто «врятувати сьогодні», а знайти міст між соціальною безпекою та трансформаційним розвитком.

Оновний виклик полягає в поєднанні короткотермінової допомоги з довгостроковими інвестиціями: гуманітарна політика повинна мати мости до програм розвитку, аби не залишатися лише антикризовим інструментом. Другий виклик – між універсальним захистом і таргетованою підтримкою: політика має забезпечувати мінімальний рівень універсально, але також виділяти ресурси для тих, хто особливо потерпає. Підсумовуючи, при розробці гуманітарної політики в Україні необхідно інтегрувати короткі заходи і довгострокові стратегії, орієнтуючись на справедливий доступ, соціальну згуртованість і структурне зменшення бідності. Таке поєднання здатне посилити спроможність держави відповідати на гуманітарні виклики, водночас закладати фундамент для сталого соціального розвитку згідно з ЦСР 1.

Список використаних джерел:

1. United Nations. *Ending poverty in all its forms everywhere (Goal 1: No Poverty)*. URL: <https://www.un.org/en/global-issues/ending-poverty>
2. European Commission. *EU solidarity with Ukraine*. URL: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine_en
3. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). *Global Humanitarian Overview 2024* URL: <https://www.unocha.org/publications/report/world/global-humanitarian-overview-2024-enarfres>
4. United Nations Development Programme (UNDP). *Sustainable Development Goals (SDGs)* URL: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>